

ВЗАЄМОДІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ ЇХ НАУКОВОГО СТАНОВЛЕННЯ (20-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

Янченко Т. В. Взаємодія соціальної педагогіки та педології у контексті їх наукового становлення (20-ті роки ХХ ст.). Стаття присвячена питанням розвитку теорії та практики соціальної педагогіки та педології в Україні у 20-ті роки ХХ ст. Педологія в радянській Україні посіла місце провідної науково-практичної галузі і займалася цілісним вивченням дитини та різноманітних питань її виховання, навчання та соціалізації у новому соціальному середовищі, що поєднувало її з актуальними проблемами соціальної педагогіки. Становлення цих наук відбувалося у процесі соціального виховання дітей і вирішення різноманітних проблем дитинства. Важливою спільною рисою соціальної педагогіки та педології була їх спрямованість на виконання основного соціально-педагогічного завдання – виховання «нової» людини, будівника соціалізму, вірного комуністичним ідеалам. Поєднувало ці науки й те, що соціальна педагогіка і педологія значну увагу приділяли проблемам важкого або дефективного дитинства.

Виконанням таких завдань займалися створені у Харкові, Києві, Одесі та Дніпропетровську досвідно-педологічні станції, до складу яких входили кабінети соціальної педагогіки та лікарсько-педагогічні кабінети. Метою їх діяльності стало дослідження питань теорії та практики педології і соціальної педагогіки.

Авторка охарактеризувала основні ідеї, що поєднували соціальну педагогіку і педологію – цілісне сприймання особистості дитини, увага до її потреб і запитів, ретельне вивчення соціального середовища й умов життя індивіда й отримали практичне втілення у діяльності кабінетів соціальної педагогіки та лікарсько-педагогічних кабінетів, які функціонували у складі досвідно-педологічних станцій у 20-ті – першій половині 30-х років ХХ ст.

Ключові слова: соціальна педагогіка, педологія, наукове становлення, наукова взаємодія, досвідно-педологічна станція.

Янченко Т. В. Взаимодействие социальной педагогики и педологии в контексте их научного становления (20-е годы ХХ в.).

Статья посвящена вопросам развития теории и практики социальной педагогики и педологии в Украине в 20-е годы XX в. Педология в советской Украине заняла место ведущей научно-практической отрасли и занималась целостным изучением ребенка и разнообразных вопросов его обучения, воспитания и социализации в новой социальной среде, что объединяло ее с актуальными проблемами социальной педагогики. Становление этих наук происходило в процессе социального воспитания детей и решения разнообразных проблем детства. Важной общей чертой социальной педагогики и педологии была их направленность на выполнение важного социально-педагогического задания – воспитание «нового» человека, строителя социализма, верного коммунистическим идеалам. Объединяло эти науки и то, что они значительное внимание уделяли проблемам трудного или дефективного детства.

Выполнением этих заданий занимались созданные в Харькове, Киеве, Одессе и Днепропетровске опытно-педологические станции, в состав которых входили кабинеты социальной педагогики и учебно-педагогические кабинеты. Целью их деятельности стало исследование вопросов теории и практики педологии и социальной педагогики.

Автор охарактеризовал общие идеи социальной педагогики и педологии – целостное восприятие личности ребенка, внимание к его потребностям и запросам, тщательное изучение социальной среды и условий жизни индивида, которые получили практическое воплощение в деятельности кабинетов социальной педагогики и учебно-педагогических кабинетов, функционировавших в составе опытно-педологических станций в 20-е – первой половине 30-х годов XX века.

Ключевые слова: социальная педагогика, педология, научное становление, научное взаимодействие, опытно-педологическая станция.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. Реформаційні процеси, що відбуваються в освітній системі сучасної України, пов'язані як з її інтеграцією в європейський культурний простір, так і з її становленням на основі здобутків вітчизняної педагогіки. Тому вивчення історико-педагогічної спадщини, пов'язаної з розвитком теорії та практики різних галузей педагогічної науки, сприяє концептуальному оновленню освіти.

Вивченню проблеми наукового становлення соціальної педагогіки присвячені дослідження А. Рижанової, Л. Штефан та інших українських науковців. Питанням розвитку теорії та практики педології як комплексної науки про дитину присвячені ґрунтовні наукові праці О. Сухомлинської. Окремі аспекти розвитку педології досліджені такими українськими науковцями, як Н. Дічек (діяльність лікарсько-педагогічних кабінетів), Ю. Литвина, Л. Ковальчук (педологічні засади розвитку освіти й виховання в окреслений період), Л. Дуднік (функціонування

педологічних осередків у школах), І. Болотнікова (розвиток педології як галузі психологічної науки), О. Петренко (урахування здобутків педології у забезпеченні гендерних підходів до освіти і виховання дітей).

Мета пропонованої статті полягає у характеристиці взаємодії між соціальною педагогікою та педологією у процесі їх науково-практичного становлення в Україні у 20-ті роки ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Інтенсивний розвиток соціальної педагогіки у 20-ті роки ХХ ст. був зумовлений, насамперед, суспільно-політичними процесами, що відбувалися в Україні. Зміна не тільки влади, а й формації, тривалі військові дії та подальша репресивна політика більшовиків призвели до руйнації традиційних умов життя та значної кількості дітей і дорослих, які потребували соціально-педагогічної допомоги з боку держави.

Водночас розвиток соціальної педагогіки в окреслений період був пов'язаний з її інтеграцією з іншими науками і, передусім із педологією, яка в радянській Україні посіла місце провідної науково-практичної галузі і займалася цілісним вивченням дитини та різноманітних питань її виховання, навчання та соціалізації у новому соціальному середовищі.

Важливою спільною рисою соціальної педагогіки та педології була їх спрямованість на виконання основного соціально-педагогічного завдання – виховання «нової» людини, будівника соціалізму, вірного комуністичним ідеалам, оскільки створення нового суспільства безпосередньо залежало від формування нового покоління радянських людей.

Поєднувало ці науки й те, що соціальна педагогіка і педологія значну увагу приділяли проблемам важкого або дефективного дитинства. Ці поняття використовувалися для позначення дітей з психофізичними вадами, малолітніх правопорушників і безпритульних дітей. Загалом педологія та соціальна педагогіка охоплювали значну кількість типів важких дітей, як тих, які мають відхилення у психічному або фізичному розвитку, так і важковиховуваних [3, с. 175].

Важковиховувані діти разом з неповнолітніми правопорушниками та безпритульними відносилися до категорії «морально дефективних». Проблема моральної дефективності розглядалася в педології як соціально-педагогічна проблема, проблема середовища, «оздоровлення» якого стало основою виховної практики у цій сфері. У роботах П. Блонського, Л. Виготського, А. Залкінда причини моральної дефективності пояснювалися соціально-економічними та культурно-педагогічними умовами, у яких росла дитина. Вони доводили, що в іншому середовищі, сприятливому для дитячого розвитку, «важка дитина досить швидко втрачає риси моральної дефективності й стає на новий шлях» [4, с. 150].

У 20-ті роки в Україні існувала мережа навчально-виховних установ дефективного дитинства, що створювалися і функціонували на

засадах соціальної педагогіки та педології. Про це свідчать дані з Таблиці 1 [5, с. 7].

Таблиця 1

Кількість установ дефективного дитинства в Україні (1921 – 1925)

1	Роки	Кількість установ	Кількість дітей	Кількість працівників
2	1921	61	2168	270
3	1922	60	2138	423
4	1923	54	1536	332
5	1924	81	3240	485
6	1925	39	1835	284
7	1926	89	4061	Невідомо

Оскільки від педології та соціальної педагогіки держава і суспільство очікували практичних результатів, їх взаємозв'язок став очевидним саме у практичній площині. На практиці наукове становлення соціальної педагогіки і педології та їх взаємодія найбільше виявилися у діяльності досвідно-педологічних станцій, оскільки вони вирішували питання організації соціального виховання різних категорій дітей (у широкому розумінні цього поняття) і займалися не тільки педологічною, а й соціально-педагогічною діяльністю.

Відповідно до Положення про досвідні станції Головоцвиху (1921) та Положення про Центральну досвідно-педологічну станцію Головоцвиху (1921), вони створювалися Науково-педагогічним комітетом (відділом Головоцвиху) у Харкові (центральна станція), Одесі, Києві, Катеринославі з метою дослідження питань теорії та практики педології і соціальної педагогіки. Досвідно-педологічні станції працювали під керівництвом Головоцвиху і співпрацювали з навчально-виховними дитячими закладами усіх форм і типів, а також з губернськими відділами соціального виховання (губсоцвихами) [14, арк. 51-52; 18, арк. 90-96].

Кожна з цих станцій мала по 2 відділи – нормального дитинства та дефективного дитинства. При відділах нормального дитинства працювали кабінети соціальної педагогіки (соціального виховання), а при відділах дефективного дитинства – лікарсько-педагогічні кабінети.

Відповідно до Кодексу законів про народну освіту (1922), до обов'язків досвідно-педологічних станцій були віднесені: 1) збір і систематизація матеріалів, пов'язаних із соціально-виховною діяльністю закладів Головоцвиху; 2) проведення лекцій, виставок, влаштування музеїв, видавнича діяльність з метою поширення ідей соціального виховання; 3) консультативна робота з усіх питань, що виникають у процесі діяльності закладів Головоцвиху [8, с. 30-31].

Розглянемо діяльність кабінетів соціальної педагогіки та лікарсько-педагогічних кабінетів, що функціонували при досвідно-педологічних станціях.

Серед основних завдань кабінетів соціальної педагогіки були організація соціально-виховної й освітньої діяльності навчально-виховних закладів і підвищення кваліфікації їх працівників [14, арк. 31]. Так, при кабінеті соціальної педагогіки Харківської досвідно-педологічної станції (у різні роки його діяльністю керували О. Залужний та А. Молдавський) були створені спеціальні комісії (бібліотечна, театральна, музична, ігрова, з вивчення комплексності та інші), які здійснювали розробку основних положень комплексної системи навчання дітей, організації різних напрямів соціального виховання, вивчення проблеми утворення та функціонування дитячого колективу та впливу книги, казки, гри, фізичного виховання й театру на особистість дитини [13, арк. 195; 17, арк. 12, 26, 153].

Одним із результатів соціально-виховної діяльності кабінету соціальної педагогіки Центральної досвідної станції стало видання збірника казок, «що рекомендувалися з точки зору класового виховання», а також відбір книжок, які відповідають «новим соціально-педагогічним вимогам» – твори, у яких висвітлювалися життя дітей, діяльність дитячих організацій (зазначалося, що їх ще є мало у радянській літературі), подвиги героїв революції та громадянської війни, праця людей, життя Леніна, а також гумористичні оповідання, у яких критикувалися та висміювалися дореволюційне життя, поведінка представників панівних класів тощо [14, арк. 64, 132, 138, 139].

Кабінети соціальної педагогіки досліджували проблеми організації та функціонування дитячих колективів. Як свідчить аналіз джерел, фахівці кабінету соціальної педагогіки Харківської досвідно-педологічної станції мали значні досягнення у вивченні дитячих колективів. Вони пов'язані, передусім, з діяльністю О. Залужного [7].

Найбільш яскраву соціально-педагогічну спрямованість мала діяльність утвореного у 1924 р. кабінету соціальної педагогіки Катеринославської (з 1926 р. – Дніпропетровської) досвідно-педологічної станції, специфіка якої була зумовлена, насамперед, особливостями Катеринославщини як регіону з розвинутою промисловістю, де більшість населення становили робітники та члени їхніх сімей, і полягала у практичному вирішенні педагогічних (а не тільки педологічних) завдань соціального виховання та навчання дітей.

Очільник кабінету М. Челкак так сформулював мету його діяльності – «допомогти школі підготувати, виховати людину, яка буде здатна утворити нове суспільство» [19, арк. 142]. Одне з перших завдань, що постало перед фахівцями, полягало в організації дитячих садків у робітничих районах міста, оскільки більшість його дорослого населення була зайнята на промисловому виробництві і діти залишалися бездоглядними [12, арк. 87, 89].

З метою профілактики дитячої бездоглядності та виховання дітей у комуністичному дусі кабінет соціальної педагогіки займався

влаштуванням «літніх шкіл для дітей із робітничих районів», організацією дитячого руху, спрямовував зусилля на забезпечення загального навчання дітей із робітничих околиць та з сільської місцевості [12, арк. 26, 41, 105]. У 1926 р. у Дніпропетровську (таку назву з 1926 р. отримав Катеринослав) співробітники кабінету соціальної педагогіки організували два досвідні піонерські літні майданчики, розраховані на 100 дітей [15, арк. 9].

У дитячих містечках і будинках Дніпропетровська, Запоріжжя, Кривого Рогу, Мелітополя фахівці кабінету створили майстерні для підлітків – «переростків» з метою їх трудового навчання та професійної підготовки [11, арк. 73-73 зв.; 15, арк. 46].

Загалом кабінети соціальної педагогіки займалися вирішенням соціально-педагогічних завдань стосовно розробки доцільних методів навчання та виховання дітей, а саме: розробкою тестів для обліку успішності школярів; досвідною перевіркою комплексної системи; підвищенням кваліфікації педагогів і педологів; розробкою та перевіркою методів вивчення особистості дитини, дитячого колективу і дитячого комуністичного руху; організацією допомоги безпритульним дітям тощо.

Найбільш повно практична взаємодія між соціальною педагогікою та педологією спостерігалася у діяльності лікарсько-педагогічних кабінетів. Її специфіка полягала у тому, що ці кабінети здійснювали «індивідуальні та масові дослідження дефективних дітей» і на підставі результатів цих досліджень організовували навчально-виховну роботу з ними. Тому лікарсько-педагогічний кабінет Центральної досвідно-педологічної станції, яким керували у різні роки В. Протопопов, Є. Урінсон, Н. Сибірцева, працював у двох напрямках: 1) індивідуальні дослідження дітей з метою діагностики ступеню їхньої дефективності й направлення їх у спеціальні заклади та індивідуальна консультаційна робота для вироблення диференційованого підходу до дефективної дитини; 2) масові дослідження дітей у дитячих будинках з метою виявлення дефективних дітей, узагальнення індивідуальних досліджень і розробка методик навчально-виховної роботи з певним типом дефективних дітей [14, арк. 55 зв.; 17, арк. 14-23, 47, 57].

Лікарсько-педагогічний кабінет Центральної досвідно-педагогічної станції здебільшого працював з «розумово відсталими, фізично дефективними дітьми та неповнолітніми правопорушниками» [14, арк. 33].

Як зазначає Н. Дічек, досягнення Харківського лікарсько-педагогічного кабінету у галузі експериментальних досліджень дефективного дитинства були пов'язані, насамперед, з ім'ям І. Соколянського. За його системою обумовленої поведінки і ланцюговою методикою у вітчизняних педагогічних установах виховували сліпоглухонімих дітей [6, с. 358].

При Одеському лікарсько-педагогічному кабінеті, очолюваному професором М. Тарасевичем, функціонували амбулаторія та колектор, у яких здійснювалися дослідження дефективних дітей. Усього фахівці лікарсько-педагогічного кабінету впродовж 1922 – 1929 рр. обстежили 3094 дітей, більшість з них віком 11 – 12 років. На підставі проведених досліджень 61 % дітей був поставлений діагноз «розумова відсталість». «Неврівноважені, психопати, правопорушники й дезорганізатори дитячих колективів» становили 23 % обстежених. «Фізично-дефективних дітей» було 11 % і дітей із захворюваннями головного мозку й центральної нервової системи – 5 %. Більшість усіх дітей мали робітниче походження, а сліпі та глухонімі діти в основному походили із селянських родин [10, с. 143-144].

Закономірно, що лікарсько-педагогічний кабінет співпрацював з навчально-виховними установами для дефективних дітей, що діяли на Одещині, – 7 дитячих будинків і 2 школи. Окрім того, впродовж 1922 – 1928 років у Одесі були створені «дитячий будинок для психоневропатиків, дитячий будинок для глибоко розумово відсталих, допоміжна школа та школа для глухонімих». Співпраця між лікарсько-педагогічним кабінетом і цими установами полягала не тільки у проведенні систематичних стаціонарних обстежень вихованців, а і в науково-методичному керівництві діяльністю установ з боку фахівців кабінету. З часу його створення одним із провідних напрямів діяльності кабінету була розробка методики навчання та виховання дефективних дітей. У результаті цієї роботи в установах для дефективних дітей були запроваджені правила внутрішнього розпорядку, режим дня та найпростіші форми дитячого самоврядування, що сприяло вихованню дітей, формуванню у них соціальної поведінки, дисципліни, навичок самообслуговування та співжиття у колективі [10, с. 142, 145].

Кабінет індивідуальної педагогіки Київської досвідно-педологічної станції, очолюваний А. Владимирським, попри іншу назву, мав завдання, подібні до завдань лікарсько-педагогічних кабінетів, що діяли при інших досвідно-педологічних станціях.

При ньому функціонувала амбулаторія для проведення обстежень дітей, «випалих з колективу або трудних для виховання», направлених до кабінету з навчально-виховних закладів або з родин. При чому фахівці досить часто проводили дослідження особистості й обдарованих дітей, які випереджали за рівнем розвитку однолітків, а тому також вважалися «випалими з колективу» [1, с. 156].

Діяльність кабінету індивідуальної педагогіки спрямовувалася на:

- 1) обстеження вихованців усіх дитячих будинків і шкіл м. Києва з метою з'ясування кількості та особливостей розвитку дефективних дітей;
- 2) обстеження важковиховуваних дітей в амбулаторії кабінету;

- 3) керівництво діяльністю установ індивідуального виховання у Києві (так іноді називали заклади дефективного дитинства);
- 4) ознайомлення педагогів з аномаліями дитячого розвитку;
- 5) проведення щотижневих конференцій співробітників установ індивідуального виховання та двотижневих конференцій дітей-делегатів від колективів дитячих будинків індивідуального виховання;
- 6) перепідготовку педагогів установ індивідуального виховання та підготовку нових кадрів у галузі дефектології шляхом стажування у кабінеті;
- 7) проведення педологічних консультацій для педагогів, батьків і дітей;
- 8) організацію семінарів з соціального виховання, «традиційної психології в марксистському освітленні», рефлексології та індивідуальної педагогіки для педагогів міста та студентів Київського інституту народної освіти (КІНО) [1, с. 156-157].

Зміст діяльності кабінету здебільшого охоплював питання профілактики нервово-психічних розладів у дітей; розробки та застосування методів дослідження, навчання та виховання дефективних дітей; розробки та застосування методів дослідження дитячої обдарованості.

У другій половині 20-х років кабінет індивідуальної педагогіки співпрацював з 4 будинками для розумово відсталих, 2 будинками для сліпоглухонімих, 1 будинком для сліпих, 1 школою для глухонімих дітей і 3 допоміжними школами Києва [2, с. 145]. Усього у цих закладах у 1929 р. виховувалося 567 дітей [1, с. 161]. У зазначених установах фахівці кабінету здійснювали апробацію розроблених ними навчальних програм і методик, а також облік успішності вихованців установ дефективного дитинства [1, с. 161-162]. На кінець навчального року «кожну дитину перевіряла комісія за головуванням представника кабінету». Мета такої перевірки полягала у з'ясуванні успіхів дитини у «шкільній роботі за минулий рік» [2, с. 145].

Перейдемо до розгляду діяльності лікарсько-педагогічного кабінету Дніпропетровської досвідно-педологічної станції. Його очолював професор психіатрії І. Левінсон.

Основними напрямками роботи Дніпропетровського лікарсько-педагогічного кабінету впродовж 1922 – 1929 років І. Левінсон вважав:

- дослідження дитинства (І. Левінсон зазначав, що необхідно «паралельно обстежувати дітей з установ дефективного дитинства і нормального дитинства для порівняння особливостей їхнього розвитку», а також «з сімей «труделементу» для розподілу їх у нормальні та дефективні дитячі будинки») [16, арк. 2 зв.];

- психотехнічні дослідження, важливість яких, на думку І. Левінсона, була обумовлена промисловою орієнтацією краю, а відтак значною потребою у робітничих кадрах [16, арк. 3 зв.].
- проведення педологічних консультацій з проблем поведінки, навчання, виховання та розвитку дітей, зокрема для батьків – «членів профспілок та селян з округи» [9, с. 148 – 149].

Загалом діяльність лікарсько-педагогічних кабінетів поєднувала у собі виконання педологічних і соціально-педагогічних завдань стосовно організації дефективного або важкого дитинства.

Висновки. Отже, у 20-ті роки ХХ ст. наукове становлення соціальної педагогіки та педології відбувалося у процесі їх практичної взаємодії, спрямованої на вирішення завдань соціального виховання різних категорій дітей. Основні ідеї, що поєднували ці науки – цілісне сприймання особистості дитини, увага до її потреб і запитів, ретельне вивчення соціального середовища й умов життя індивіда, отримали практичне втілення у діяльності кабінетів соціальної педагогіки та лікарсько-педагогічних кабінетів, що функціонували у складі досвідно-педологічних станцій.

Список використаних джерел

1. Буркгарт Ю. Л. Кабінет індивідуальної педагогіки Київської досвідно-педологічної станції / Ю. Л. Буркгарт // Шлях освіти. – 1929. – № 8 – 9. – С. 155-164.
2. Владимирський А. Кабінет індивідуальної педагогіки в Києві / А. Владимирський // Шлях освіти. – 1927. – № 10. – С. 144-147.
3. Выготский Л. С. Развитие трудного ребенка и его изучение / Л. С. Выготский // Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти томах. – М.: «Педагогика», 1983. – Т. 5. – С. 175-180.
4. Выготский Л. С. Moral insanity / Л. С. Выготский // Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти томах. – М.: «Педагогика», 1983. – Т. 5. – С. 150-152.
5. Граборов А. Н. Что такое нормальная школа и как отбирать в нее учеников / А. Н. Граборов // Радянська школа. – 1928. – № 9. – 3 – 24.
6. Диференційований підхід в історії української школи (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.): [монографія] / Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Березівська Л. Д. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 620 с.
7. Залужний О. Методи вивчання дитячого колективу. Вступ до педагогіки колективу / О. Залужний. – Харків: Книгоспілка, 1926. – 182 с.
8. Кодекс законів о народном просвещении УССР, утвержденный ВУЦИК 1 ноября 1922 г. – Харьков: Издание Народного комиссариата просвещения УССР, 1922. – 80 с.
9. Левінсон І. Дніпропетровський лікарсько-педагогічний кабінет / І. Левінсон // Шлях освіти. – 1929. – № 8 – 9. – С. 146-150.

10. Тарасевич М. Одеський лікарсько-педагогічний кабінет / М. Тарасевич // Шлях освіти. – 1929. – № 8 – 9. – С. 142-146.
11. Листування з Дніпропетровською окрінспектурою по питаннях дитячих будинків. Акт обстеження дитячої колонії // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 6, спр. 1931, 74 арк.
12. Матеріали про діяльність Катеринославського губсоцвиху та стан соціально-виховної роботи в губернії (протоколи, плани, звіти, доповіді) // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 4, спр. 880, 119 арк.
13. Матеріали про роботу Головоцвиху (звіти, доповіді, резолюції) // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 2, спр. 1623, 195 арк.
14. Матеріали про роботу досвідно-педологічної станції (положення, протоколи, звіти, доповіді, штати, кошториси, плани роботи) // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 3, спр. 901, 140 арк.
15. Матеріали про стан і розвиток соціально-виховної роботи на Україні (тези доповідей, доповідна і пояснююча записки, план роботи соцвиху на січень – березень 1926 р., штати, кошториси, мережа установ соцвиху на 1926/27 р.) // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 6, спр. 281, 129 арк.
16. Наказ, план робіт та звіт Катеринославського лікарсько-педагогічного кабінету. Листування з Катеринославським кабінетом соціальної педагогіки про затвердження його штатів і фінансування // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 4, спр. 346, 20 арк.
17. Плани, звіти та доповіді про діяльність Центральної Досвідної станції, педологічного відділу і лікарсько-педагогічного кабінету Головоцвиху при Наркомпросі УСРР // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 2, спр. 1624, 159 арк.
18. Положення про дослідні станції Головоцвиху при Наркомпросі УСРР та плани і місячні звіти про роботу відділів Головоцвиху // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 2, спр. 1599, 124 арк.
19. Стенограма засідань IV сесії науково-педагогічного комітету Головоцвиху при Наркомосі УСРР // ЦДАВО України. – Ф. 166, оп. 5, спр. 678, 418 арк.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Burkgart U. L. Kabinet individual'noyi pedagogiki Kiyivs'koyi dosvidno-pedologichnoyi stantciyi / U. L. Burkgart // Shlyah osviti. – 1929. – № 8 – 9. – S. 155-164.
2. Vladimirs'kiy A. Kabinet individual'noyi pedagogiki v Kiyevi / A. Vladimirs'kiy // Shlyah osviti. – 1927. – № 10. – S. 144-147.
3. Vygotskiy L. S. Razvitie trudnogo rebenka i ego izuchenie / L. S. Vygotskiy // Vygotskiy L. S. Sobranie sochineniy: V 6-ti tomah. – M.: «Pedagogika», 1983. – T. 5. – S. 175-180.
4. Vygotskiy L. S. Moral insanity / L. S. Vygotskiy // Vygotskiy L. S. Sobranie sochineniy: V 6-ti tomah. – M.: «Pedagogika», 1983. – T. 5. – S. 150 – 152.

5. Graborov A. N. Chto takoe normal'naya shkola i kak otbirat' v nee uchenikov / A. N. Graborov // Radyans'ka shkola. – 1928. – № 9. – 3-24.
6. Diferencyovaniy pidhid v istoriyi ukrayins'koyi shkoli (kinec' XIX – persha tretina XX st.): [monografiya] / Suhomlins'ka O. V., Dichek N. P., Berezivs'ka L. D. – K.: Pedagogichna dumka, 2013. – 620 s.
7. Zaluzhniy O. Metodi vivchannja ditjachogo kolektivu. Vstup do pedagogiki kolektivu / O. Zaluzhniy. – Harkiv: Knigospilka, 1926. – 182 s.
8. Kodeks zakonov o narodnom prosveshhenii USSR, utverzhdeniy VUCIK 1 noyabrya 1922 g. – Har'kov: Izdanie Narodnogo komissariata prosveshheniya USSR, 1922. – 80 s.
9. Levinson I. Dnipropetrovs'kiy likars'ko-pedagogichniy kabinet / I. Levinson // Shljah osviti. – 1929. – № 8 – 9. – S. 146-150.
10. Tarasevich M. Odes'kiy likars'ko-pedagogichniy kabinet / M. Tarasevich // Shlyah osviti. – 1929. – № 8 – 9. – S. 142-146.
11. Listuvannya z Dnipropetrovs'koyu okrinspekturoyu po pitannjah ditjachih budinkiv. Akt obstezhennya dityachoyi koloniyi // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 6, spr. 1931, 74 ark.
12. Materiali pro diyal'nist' Katerinoslavs'kogo gubsocvihu ta stan social'no-vihovnoyi roboti v guberniyi (protokoli, plani, zviti, dopovidi) // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 4, spr. 880, 119 ark.
13. Materiali pro robotu Golovsocvihu (zviti, dopovidi, rezoljuciyi) // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 2, spr. 1623, 195 ark.
14. Materiali pro robotu dosvidno-pedologichnoyi stanciyi (polozhennya, protokoli, zviti, dopovidi, shtati, koshtorisi, plani roboti) // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 3, spr. 901, 140 ark.
15. Materiali pro stan i rozvitok social'no-vihovnoyi roboti na Ukrayini (tezi dopovidey, dopovidna i poyasnjuyucha zapiski, plan roboti socvihu na sichen' – berezen' 1926 r., shtati, koshtorisi, merezha ustanov socvihu na 1926/27 r.) // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 6, spr. 281, 129 ark.
16. Nakaz, plan robit ta zvit Katerinoslavs'kogo likars'ko-pedagogichnogo kabinetu. Listuvannya z Katerinoslavs'kim kabinetom social'noyi pedagogiki pro zatverdzhennya yogo shtativ i finansuvannya // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 4, spr. 346, 20 ark.
17. Plani, zviti ta dopovidi pro diyal'nist' Central'noyi Dosvidnoyi stanciyi, pedologichnogo viddilu i likars'ko-pedagogichnogo kabinetu Golovsocvihu pri Narkomprosi USRR // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 2, spr. 1624, 159 ark.
18. Polozhennja pro doslidni stanciyi Golovsocvihu pri Narkomprosi USRR ta plani i misyachni zviti pro robotu viddiliv Golovsocvihu // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 2, spr. 1599, 124 ark.
19. Stenograma zasidan' IV sesiyi naukovo-pedagogichnogo komitetu Golovsocvihu pri Narkomosi USRR // CDAVO Ukrayini. – F. 166, op. 5, spr. 678, 418 ark.

Yanchenko T. V. The interaction of social pedagogy and pedology in the context of its scientific formation (20th years of the twentieth century).

The article is dedicated to the development of theory and practice of social pedagogics and pedology in the 20th years of the twentieth century. The pedology in Soviet Ukraine took place leading scientific-practical field and engaged in comprehensive study of child and various issues of its education, training and socialization in a new social environment. That is why it was connected with current problems of social pedagogy. The formation of these sciences was in the process of children`s social education and solving of the childhood`s problems. An important common feature of the social pedagogy and pedology was their focus on the performance of the main socio-pedagogical challenge – education of "new human", builder of socialism, which was a faithful communist ideals. Social pedagogy and pedology were connected because they considerable attention was paid to the problems of heavy or defective childhood.

The experimental pedological stations were created in Kharkov, Kiev, Odessa and Dnepropetrovsk and solved such tasks. They included the offices of social pedagogics and medical-education offices. The purpose of their activities was the research different issues of theory and practice of pedology and social pedagogy.

The author characterized the basic general ideas of social pedagogy and pedology – the holistic perception of the child's personality, attention to her needs and requests, study of the social environment and the living conditions of the child, which got the practical implementation to the activity of the experimental pedological stations in the 20-th – first half of 30-th of the XX century.

Key words: social pedagogy, pedology, scientific formation, scientific interaction, experimental pedological station.

Отримано 7.04.2015 р.